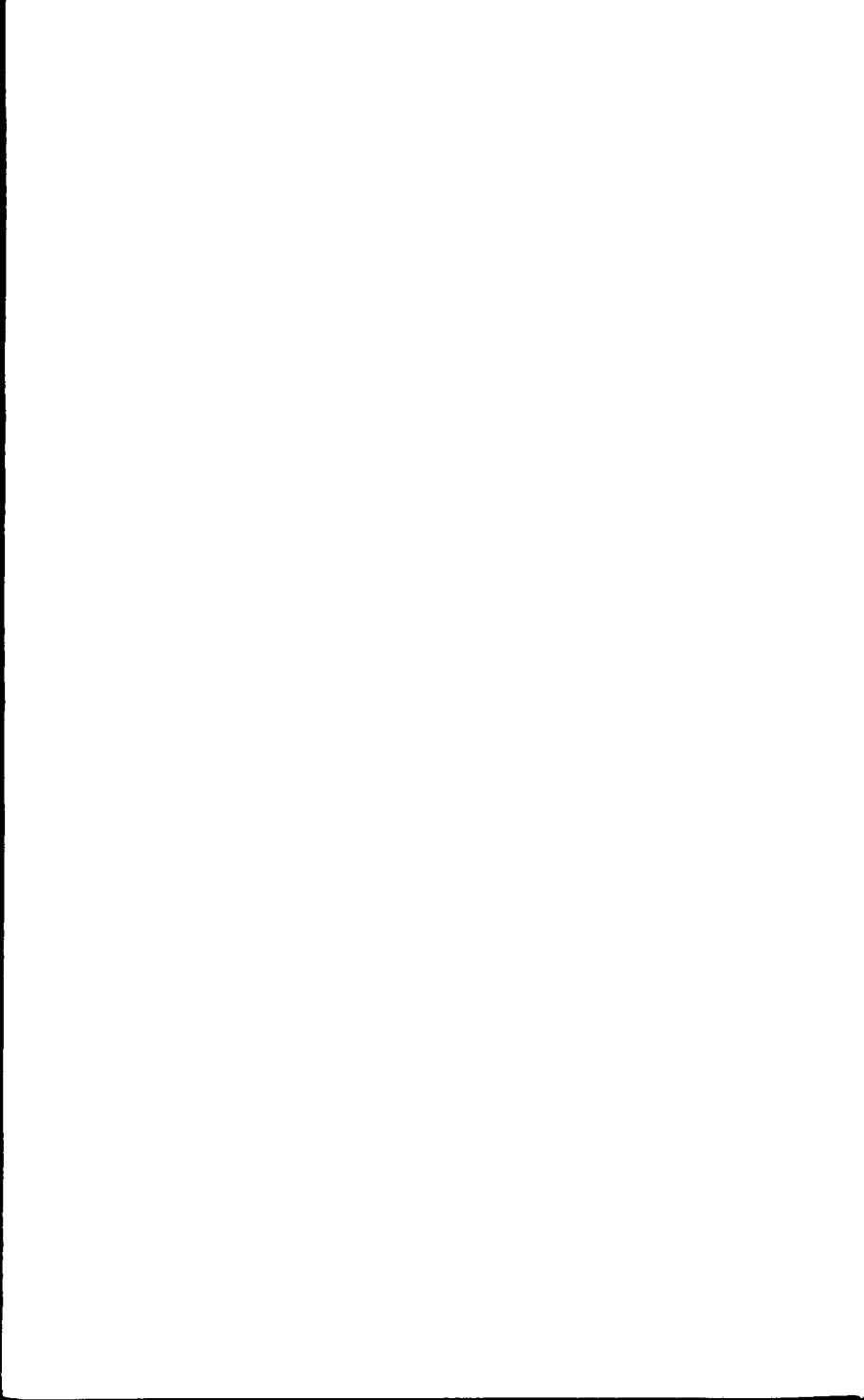

1000 500 0 1000 Alen.

Generalstabens Kaart i Maalestokken 1:20000.

Det kan nu vel med Sikkerhed siges, at der ikke findes ret mange Ejendomsbefiddere paa Landet, uden at de ere i Besiddelse af Kaart over deres Ejendom og paa forskjellig Maade drage Nytte af dem. Derimod sees endnu kun sjeldent Kaart over større Strækninger, ja man kan næsten sige, at Brugen af sige Kaart er ubekjendt. Ikke desto mindre vilde de for Mange spare unyttig Møje eller Arbejde. Særlig gjælder dette alle dem, der i Egenstab af Sogneraadsmlemmer eller paa anden Maade have med offentlige Anliggender at bestille; men ogsaa mange Andre ville gjøre vel i at benytte dem, thi det vil være et sjeldnere Tilfælde, om ikke selv den, der som barnefødt i en Egn troer at være vel kjendt med den og virkelig ogsaa er det, dog, naar der foreligger et bestemt Spørgsmaal, vil finde, at hans Opfattelse kan berigtiges af Kaartet. Mangfoldige Steder ere Vejene fra Arilds Tid lagte saaledes, at de med deres Bugtninger til Unytte optage Jord og spille Tid for de Befjarende. Maaſte vare disse Bugtninger for- dum nødvendige paa Grund af Ufører eller Krat, men efter at disse ere forvundne, ere Bugtningerne meningsløse. Ikke meget sjeldnere findes Mosehuller eller Rjær, som kunde omdannes til Agerland. Kaartet viser hvilket Arbejde, der vilde udfordres, og hvorvidt det vilde svare Regning kan da let udregnes. I adskillige Tilfælde vil det saaledes angive saavel for Kommunerne som for den enkelte Mand, hvad der kan gjøres for at forsøge Frembringelsen eller spare Arbejde.

Maaſte er Brugen af Kaart lidet almindelig, fordi man indtil for faa Aar siden savnede billige Kaart, der i stor Maale-

stof med Nøjagtighed fremstillede ikke blot de ved Menneſte-hænder dannede Gjenſtande, ſom findes i en Egn og ere af en ſaadan Størrelſe eller Udſtrækning, at de have Betydning for Kjendſtabet til Egnen, ſaaledes Bygninger, Beje, Fegn, eller Jordoverfladens Beſtaffenhed og ſtadige Bevogning, ſaaledes Skove, Moſer, Heber, men ogsaa Jordoverfladens Former. Denne Mangel er dog nu tildels afhjulpen og vil i Fremtiden end mere blive det, ſiden det er lykkes med ſtor Nøjagtighed og Hurtighed ſamt ringe Bekoſtning at gjengive et hvilketſomhelſt tegnet Kaart.

Herhjemme er der ved Generalſtabens Opmaalinger alt i en Række tilvejebragt for den ſtorre Del af Landet Originaltegninger, der danne det Grundlag, paa hvilket Generalſtabens bekjendte Atlas over Danmark er udarbejdet. Diſſe Tegninger bleve dog fra først af ikke udgivne, da Omkoſtningerne i Forhold til den ſandſynlige Afſætning traadte hindrende i Vejen, ſaalænge man ikke havde andre Midler end Kobberſtif og Stentræk til at mangfoldiggjøre dem. Kun Kaartet over Kjøbenhavn Omegn, 6 kobberſtukne Blade i ſamme Maaleſtof ſom Originalopmaalingerne 1 : 20000, udkom 1854—57, og det Blad, der fremſtiller ſelve Kjøbenhavn, tillige paany 1865. Forøvrigt var den, der onſkede at ſaa Kaart i 1 : 20000 over andre Egne, henviſt til at beſtille tegnede Gjengivelſer, der ſelvfølgelig maatte blive temmelig koſtbare (54 Rdl. for hver Kvadratmil med Kurver, 36 Rdl. uden Kurver). Efter at der var udfundet Maader, paa hvilket Fotografien kunde anvendes til at gjengive Tegningerne, forandrede Forholdene ſig. Originalopmaalingerne kunde nu gjøres langt mere tilgængelige, idet Prifen for Gjengivelſerne bragtes ned til omtrent 15 K for hvert Blad, indeholdende omtrent $\frac{5}{6}$ Kvadratmil. Paa Beſtilling ſaaes nu fotografifte Gjengivelſer af de fleſte Egne paa Sjælland, Laaland, Falſter og Møen, ſamt i det øſtlige og ſydlige Fyen og hele Samsø. Endnu langt videre naaede man dog, da Fotolitografien for ſaa Ar ſiden blev opfundet, og denne Opfindelſe fra 1867 anvendtes ved Generalſtaben. Prifen paa Gjengivelſerne af de originale Tegninger brag-

tes da yderligere ned, og fra det nævnte Tidspunkt er der udgivet Kaart over det nordvestlige Fyen og de Egne i det sydlige Jydland, til hvilke Opmaalingerne ere naaede frem, fremstillede ved Hjælp af Fotolitografi. De ere ligesom største Delen af de fotograferede Kaart udgivne i Blade, af hvilke hvert omfatter omtrent $\frac{5}{6}$ Kvadratmil, men sælges til en Pris af 2 R , undtagen Kaartene over nogle jydskt Egne, hvilke Kaart særlig ere udgivne med Farvetryk. Prisen for dem stiller sig lidt højere, 40—72 Skilling for Bladet*).

Det er navnlig de fotolitograferede Kaart, paa hvilke Opmærksomheden ønskes henledet. Det sees, at naar man undtager meget faa, særdeles udstrakte Kommuner i Jydlands Hedeegne, vil f. Ex. ethvert Sogneraad for en Pris af nogle faa Dalere kunne have et nøjagtigt og fuldstændigt Kaart over Kommunens Omraade.

Som en Prøve paa disse Kaart findes vedføjet en Plan over Middelfart med den omgivende Egn.

En Betragtning af dette Blad vil vise, at Kaartene have en saa stor Fuldstændighed, at Intetsomhest, der har en tilstrækkelig stor Udstrækning til at det kan vises paa Kaartet, vil savnes.

Ethvert Vandløb og enhver Grøft, som ikke er Begrænsning for en Vej eller aldeles ubetydelig, findes paa Kaartet, ligeledes enhver Vej eller offentlig Sti. Der er stjernet mellem 5 Klasser af Veje, nemlig Jernbanerne, de tidligere Hovedlandeveje, de andre Landeveje, Sognevejene og de ikke offentlige Veje, af hvilke jo de fleste ere Markveje. Uden Vanskelighed kan man ved Betragtningen finde Forskjellen i Betegnelsen af Jernbanen, der viser sig i den østlige Kant af Kaartet og endvidere fra Banegaarden løber ned til Middelfart Havn, den tidligere Hovedlandevej, der gennem Fyen og

---

*) De ikke med Farvetryk udgivne Blade kunne ogsaa faaes anlagte med Farver ved Hjælp af Pensel. Prisen bliver da omtrent den samme som for de med Farvetryk udgivne Blade. Om saa forlanges, kan der ogsaa paa Bestilling faaes fotograferede Kaart over de Egne, som ere maalte efter 1867.

Krybstov gaaer ned til Kongebro, Landevejen, der i den sydøstlige Del af Kaartet fører fra Middelfart mod Åsens, og de mindre Beje. De enkelte Bygninger i Gaarde og Huse, undtagen i de tættere bebyggede Dele af Kjøbstaden, samt de omgivende Haver, fremtræde med deres rette indbyrdes Beliggenhed. Fremhævede ved særlige Tegn ere Kirker og Møller, hvilke Bygninger ere de vigtigste ved Brugen af Kaart i Marken, da det er ved Hjælp af dem, at man lettest finder sig til Rette i en ubekjendt Egn. Indhegningerne i Markerne findes angivne, samt hvorvidt de ere beplantede eller ikke. Saaledes sees her Hegnet, der strækker sig fra Alderhus mod Syd og langs Bejen fra denne Bygning til Middelfart, og Hegnene om Skovene at være beplantede, medens dette ikke er Tilfældet med de andre paa Kaartet angivne Hegn. Moser, Enge og i det Hele taget blød Bund vise sig ved deres ejendommelige Tegn. Skjæres der Tørv i en Mose, sees dette af, at Tørvegrave ere angivne, saaledes her i det lille Mosehul Sydvest for Teglværket i den søndre Udkant af Middelfart. Ved Skovene angive de særlige Tegn for Naaletræer og for Løvtræer Bevogningens Art. Karolineplantage viser sig saaledes bestaaende af den første Art Træer undtagen i Engstrækningen, Krybstov og Øxenrade af den anden. Agerlandet er ikke særlig betegnet, fordi det er det her til Lands hyppigst forekommende Jordsmøn. Det findes altid der, hvor paa Kaartet ingen Tegn for nogen særlig Art Bevogning dække Papiret*).

De Tegn, der fremstille Jordoverfladens Former, ere ikke mindre lette at tyde end dem, der angive de ovenfor nævnte Gjenstande. De vise sig over hele Kaartet som forskellige krumme Linier; de betegne vandrette Snit igjennem Jordsmønnet, dragne saaledes, at der er lige stor Forskjel, her 5 Fod, i Højden over Vandfladen mellem den Række Punkter, som et Snit gaaer igjennem, og de Punkter, som ligge i de til begge Sider

*) Land, der benyttes til Græsning uden at være Eng, betragtes som Agerland, selv om det ikke behandles under Pløven, saaledes f. Ex. Fællederne ved Kjøbenhavn.

nærmeste Snit. Med andre Ord, tænkte man sig Havets Overflade hævet 5 Fod, vilde Bandet netop naa den af de krumme Linier, der viser sig nærmest ved Kysten; tænkte man sig Overfladen hævet yderligere 5 Fod, vilde Bandet netop naa den næste af Linierne, og saa fremdeles. For at lette Brugen af Kaartet, findes derhos for adskillige Punkter paastrevet deres Højde over Havet.

De vandrette Snit ere saaledes et bekvemt Middel til ved Aftælling af Snittenes Antal fra Kysten eller fra et Punkt, hvis Højde er paastrevet, at udfinde Højden af et hvilket som helst Punkt paa Kaartet. Ligger det Punkt, hvis Højde søges, netop i et Snit, faaes den nøjagtig. Nymølle f. Ex. sees strax, hvad enten man gaaer ud fra Kystlinien eller tæller fra den med Højden 38 mærkede Vasse Sydvest for Møllen, at ligge netop 25 Fod over Havet. Ligger det Punkt, hvis Højde søges, mellem to Snit, faaer man vel kun at vide, at Højden ligger imellem de to Snits Højdetal, men i de fleste Tilfælde vil denne tilnærmelsesvise Angivelse være tilstrækkelig med Hensyn til Overflaget ved et Arbejde. Var der f. Ex. Tale om at lede Bandet bort fra det førstnævnte Mosehul Sydvest for Middelfart Teglværk, vilde man ved at tælle nedester fra den med 45 betegnede Vasketop i dets Nærhed let se, at dets Højde ligger mellem 25 og 30 Fod over Havet, at man ved at lede Bandet mod Syd uden betydelige Gravninger vilde skaffe det et jævnt Fald, endvidere at man vel ogsaa kunde lede Bandet mod Nord, men at man da maatte gennemgrave en Røgning, der kan have sig indtil 9 Fod over Møstens Overflade.

I det Hele taget vil man saaledes ved nøjere at betragte Kaartet kunne danne sig en meget tydelig Anskuelse om alle Højdeforhold. Vel kunne de vandrette Snit hist og her volde den, der er mindre fortrolig med Brugen af Kaart, Vanskelighed; men nogle faa Tællinger af Snittene og nogle Sammenligninger mellem Kaartet og Eggen paa det Sted, hvor man befinder sig, vil hurtigt hjælpe til at overvinde Vanskeligheden.